

De Regel van Augustinus

Gemeenschappen van zusters en broeders herkennen zich in de Regel van Augustinus. Heeft zijn Regel ook iets voor ons? Lees en denk met ons mee in de volgende nummers van Stad Gods.

Commentaar op de Regel van Augustinus

Leiding als dienst

De manier waarop de leiding in een religieuze gemeenschap concreet functioneert is voor het leven van die gemeenschap van cruciale betekenis. In zijn Regel voor de Gemeenschap wijdt Augustinus er een hoofdstuk aan. Pater Luc Verheijen noemt hem een prisma van het denken en de spiritualiteit van Augustinus. Alle grondfacetten worden in dit prisma opgevangen en weerspiegeld. We mogen dus vanuit dit prisma gaan zoeken in andere teksten van Augustinus. We lezen eerst even de tekst van de Regel, hoofdstuk 7:

Een overste moet er niet op uit zijn te overheersen, maar om in liefde dienstbaar te zijn. Hij krijgt jullie respect, maar tegenover God weet hij zich de minste van allemaal. Hij moet een voorbeeld zijn voor iedereen: wie het te gemakkelijk neemt, moet hij

bijsturen, wie moedeloos is opbeuren, de zwakken ondersteunen en geduld hebben met iedereen. Liefde en ontzag zijn allebei op hun plaats tegenover hem, maar zelf zal hij liever door jullie bemind worden dan gevreesd. Altijd zal hij zich ervan bewust zijn dat hij tegenover God verantwoording moet afleggen voor jullie.

Een geest van volgzzaamheid maakt het daarom niet alleen voor jullie, maar ook voor hem gemakkelijker.

Samen dienaar zijn

Duidelijk is dat Augustinus de overste een taak toekent. Maar even duidelijk is dat hij deze taak uitdrukkelijk en alleen omschrijft als interactief en volledig op de gemeenschap betrokken. Voor Augustinus bestaat leiding uitsluitend in dienstbaarheid. Dit principe uit de Regel past hij toe op zijn eigen leven en

De Regel van Augustinus

bespreekt hij ook in andere geschriften naast zijn Regel. Zo verwoordt hij ook zijn eigen taak als bisschop vanuit de geloofsgemeenschap. Het goed van deze gemeenschap is de inhoud van zijn dienstambt. En hij schroomt niet om daar soms heel duidelijk over te zijn. Als een bisschop zich niets aan de geloofsgemeenschap gelegen laat liggen, is hij geen bisschop, zegt Augustinus. Wie op de zetel zit om het zichzelf naar de zin te maken, is geen bisschop. Hij haalt de voor veel mensen onverteerbare engel van 'druk van bovenaf' weg uit de relatie tussen geloofsgemeenschap en bisschop. Geloofsgemeenschap en bisschop zijn op de eerste plaats samen leerlingen in de school van de Heer. En wanneer de geloofsgemeenschap een bisschop krijgt om haar te leiden, zijn gelovigen en bisschop samen dienaren van dezelfde Heer. Zo komt hij tot een nieuwe relatie van onderlinge vrijheid, van vrijheid in de Geest, waarin ook plaats is voor een gezagvol woord en voor een, eventueel corrigerende, aanwijzing. Deze visie op de verhouding tussen wie leiding geeft en wie leiding ontvangen is de inhoud van: 'Een geest van volgzzaamheid maakt het daarom niet alleen voor jullie, maar ook voor hem gemakkelijker.'

Geestelijke schoonheid

Deze zin heeft nog een ander aspect. Augustinus verstaat hem tegen de achtergrond van het gebod uit het Evangelie om de mens naast je te beminnen zoals jezelf.

Om van een ander te kunnen houden, moet je eerst van jezelf houden. De mens naast je beminnen betekent, zegt Augustinus, dat je hem helpt om zich op God te richten en zich voor Hem te openen. Hoe zou je dat kunnen, als je niet eerst aandacht besteedt aan je eigen innerlijk? Van daaruit krijgt elke verdere vorm van hulp en dienstverlening haar zin.

Dat is misschien een stadium eerder dan waar wij zouden willen beginnen. Zo niet voor Augustinus, en zeker niet in hoe hij een religieuze gemeenschap verstaat. Altijd, in elke vriendschap die deze naam waard is, en met name in het samenleven van zusters en broeders in een klooster, gaat het om het bouwen aan wat hij in zijn Regel 'geestelijke schoonheid' noemt. Als we elkaar barmhartigheid moeten bewijzen, moeten we beginnen met de gave van barmhartigheid te schenken aan onszelf. In zijn Latijnse bijbel las hij de spreuk: 'Bewijs je ziel de barmhartigheid van je te richten op God.'

'Een geest van volgzzaamheid maakt het daarom niet alleen voor jullie, maar ook voor hem gemakkelijker', betekent meer dan: Laten we het elkaar maar niet moeilijk maken. Het gaat Augustinus om de diepere innerlijke gerichtheid van de gemeenschap. Zij moet door haar levenwekkend aroma de goede geur van Christus verspreiden. In de hulp en de leiding die de overste hier kan geven, ligt volgens Augustinus zijn voornaamste taak.

Wim Sleddens o.s.a.